

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

18.05.2013 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Капитал](#)

✓ Всичката икономика втасала

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/05/17/2062817_vsichkata_ikonomika_vtasala/

Всеки опитен готвач икономист веднага може да ви извади от ръкава някоя перфектна рецепта за растеж. Сложете няколко килограма потребление, разбъркано с кредити, и добавете инвестиции, докато износът бухне. Печете в предвидима бизнес среда на ниски данъци и поръсете финансова стабилност на вкус.

Истинското предизвикателство обаче идва, когато продуктите ги няма. Тогава, дори да се получи някакво блюдо, то ще е доста безвкусно. Такова ни сервира българската икономика през последните тримесечия и последните данни само затвърждават тази тенденция. През първото тримесечие на годината брутният вътрешен продукт се покачва с едва 0.1% на тримесечна и с 0.4% на годишна база. И това, че в цяла Европа числата изглеждат още по-постни, едва ли е особено утеха.

Напротив. Поне засега това спъва всякакви надежди, че експортно ориентираната българска икономика ще се забърза, а прогнозите на много от анализаторите са и тази година растежът да е минимален - около и под 1%, т.е. почти неосезаем за хората и за бизнеса. Така надеждите, че тази година ще е по-добра от предходната, изглеждат по-скоро смели, още повече че повечето институции вече ревизираха прогнозите си надолу.

Засега 2013 г. се очертава като годината на рекордите – най-дългата рецесия в еврозоната (шест поредни тримесечия) и най-високата безработица в България от 2003 г. насам – 13.8% през първото тримесечие. Съчетано с все още липсващ двигател на икономически растеж, това означава, че ръстът ще продължава да е в рамките на статистическата грешка. Погледите продължават да са вперени и в пазара на труда, който в момента е "най-тъмното кътче" на икономиката. Като добавим към чисто икономическите и малко политически щрихи – продължаваща политическа неизвестност, картината става още малко по-мрачна. Накратко, едва ли ще има поводи за щедър бакшиш и похвали за кухнята.

Нова година, стар късмет

Данните на националната статистика и в началото на тази година изглеждат по същия начин, както експресните оценки за БВП през цялата 2012 г. - ръст от по половинки, който дори след ревизиите не достигна за цифра преди десетичната запетая. Всички сектори са отбелязали ръст, като най-голям е бил той в селското стопанство. Услугите, които заемат най-голям дял от икономиката ни, обаче продължават да се движат напред с много бавна крачка. Очакванията са представянето им да се подобри с приближаващия летен сезон, защото прогнозите на туристическия сектор тази година са за добро лято.

Изненадата през първото тримесечие на годината обаче е, че основна движеща сила е не само износът, но в известна степен и инвестициите. Последните растат с невиджани през последните две години темпове - цели 4.8% на годишна база и с 2.4% на тримесечна. Едно възможно обяснение е това да се дължи на ревизията на данните на НСИ. На тази мисъл навеждат и противоречивата статистика за спад на инвестиционния внос през първите два месеца на годината - с 8.5%. Все пак обаче първите сигнали за съживяване на инвестиционната активност се появиха още в началото на миналата година, а още по-убедително - през последното й тримесечие. По думите на Десислава Николова от Института за пазарна икономика (ИПИ) данните не са инцидентни и в тях се наблюдава очевидна тенденция. Според нея е възможно зад това да стои и усвояването на европейски средства, особено заради големите разплащания в края на 2012 г. Ръстът на инвестициите обаче при всички случаи е добър сигнал, стига да продължи.

Ако данните покажат убедително раздвижване на инвестициите, това ще е предпоставка за бъдещ източник на растеж - компаниите разширяват мощности или разкриват нови работни места. Не всички обаче виждат картината в розово. Според банкови анализатори следващите правителства трябва да направят чудеса за привличането на нови чужди инвестиции в икономиката. От друга страна, моментът е точен, защото сега големите централни банки изливат тонове ликвидност в големите икономики, която изтича в най-различни активи и краища на света. Това пък предоставя шанс за България да се включи в надпреварата за чужди капитали.

Под въпрос обаче остава дали нестабилната в момента политическа обстановка няма да ги отблъсне през следващите месеци. Според икономисти обикновено след избори очакванията на домакинствата и бизнеса са положителни. В момента обаче могат да бъдат дефинирани по-скоро като скромно негативни. Ако перспективите се влошат, домакинствата ще свият още повече потреблението си, а бизнесът ще отлага инвестиции.

Данните на статистиката за първото тримесечие показват, че и преди изборите вътрешното потребление е било свито. То е намаляло на годишна база с 2.4%. Логично, като се вземе предвид непрекъснатата загуба на работни места от 3 години насам. А и безработицата продължава да расте като достигна рекордните 13.8% за първите три месеца на годината - стойност, която не е била регистрирана в последните десет години. Паралелно с това обаче пазарът на труда за първи път отбеляза някакво размърдане - миниатюрен ръст на заетостта от под 2 хил. души. Според анализаторите това съчетание означава, че все повече хора започват да търсят заетост. Ако тенденцията броят на работещите да расте се запази и през следващите тримесечия, вътрешното потребление отново може да започне да расте. Увеличението на

пенсии и някои социални плащания от април вероятно също ще имат някакво отражение. "Ясно е, че тази година ще има лек тласък на потреблението заради социалните плащания, но не достатъчно, за да доведе до високи темпове на растеж", коментира Десислава Николова.

Друг е въпросът, че в правителствената прогноза за тази година се залага точно на вътрешното потребление като основен двигател на икономиката.

Тази проблемна еврозона

При липса на други осезаеми локомотиви на растежа засега износът продължава да е водещ. Но неговото представяне зависи до голяма степен от ситуацията на най-големия пазар за българските експортно ориентирани фирми - Европа. В пролетната прогноза на ЕК обаче се посочва, че възстановяването на европейските икономики ще почака доследващата година, въпреки че през есента очакванията бяха това да се случи още през втората половина на тази. Данните за първото тримесечие показват, че германската икономика е отбелязала спад на годишна база от 0.3%, а Италия и Гърция, които също са сред търговските ни топ партньори, продължават стремглаво да се спускат надолу.

Враждебната среда в Европа не оставя много възможности на износителите, освен да се преориентират към пазари извън общността. Последните данни обаче (виж. графиката) поставят под въпрос почти митологизираната гъвкавост на българските експортни предприятия. Някои анализатори смятат, че преориентирането на износа към трети страни е бавно и трудно може да компенсира европейските пазари. Причината е, че предприятията в България често са подразделения на европейски фирми или са тясно обвързани с компании от ЕС.

Според други икономисти пък вече се забелязва забавяне при икономиките на Русия, Полша и Турция, а това неминуемо ще повлияе на търсенето в целия източноевропейски регион. А и Турция е един от най-важните пазари за българската експортна индустрия извън ЕС.

И пак - реформи

Европейската комисия (ЕК) вече понижи очакванията си за ръста на българската икономика през тази година до 0.9%, а правителствената прогноза беше ревизирана до 1% (при 1.9%, записани в макрорамката към бюджета).

"Съчетанието на вътрешна политическа нестабилност с несигурност на външните експортни пазари не вещае нищо добро за икономиката през следващите 12 до 18 месеца", казва в потвърждение банков анализатор.

Според негов колега България изглежда е в средата на изгубеното си десетилетие и все повече се отклонява от предкризисната си траектория. Възстановяването на икономиката изглежда като латинската буква L - рязък спад през 2009 г. и след това равен растеж, който едва се отлепя от нулата. Икономиките на отличничките на Европа - Латвия и Литва например, изглеждат по съвсем различен начин. В момента те растат силно - с около 4-5% годишно. Затова и възстановяването им прилича на буквата V след резкия спад по време на кризата. България също имаше шанс да бъде като балтийските държави, ако беше успяла да проведе някои болезнени реформи, които дългосрочно да подобрят бизнес климата и направят публичните разходи по-ефективни.

Политиците обаче обикновено оставят реформаторската дейност за "в дългосрочен план". Затова в момента какво ще се случи с икономиката в краткосрочен план зависи от подсладители като силен туристически и селскостопански сезон например, но в по-дълъг хоризонт - от осигуряването на стабилна политическа среда и сформирането на правителство, което ще реформира, вместо никога да не подхваща дългосрочните задачи. Или ако можем да се позовем на клишето - безплатен обяд няма. Пък бил той и постен.

Вестник Класа

✓ Източна Европа върви към отмяна на „плоския“ данък

http://www.klassa.bg/news/Read/article/231247_%D0%98%D0%B7%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B0+%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0+%D0%B2%D1%8A%D1%80%D0%B2%D0%B8+%D0%BA%D1%8A%D0%BC+%D0%BE%D1%82%D0%BC%D1%8F%D0%BD%D0%B0+%D0%BD%D0%B0+%E2%80%9E%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%8F%E2%80%9C+%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%8A%D0%BA

Няколко Централно и Източноевропейски страни, които въведоха плоския данък върху доходите през последните две десетилетия, сега го изоставят или възнамеряват да го направят. Чехия и Словакия през миналата година приеха системи за прогресивно данъчно облагане. Сега и в България, където „плоският“ данък е 10 на сто, се обмисля подобен ход, пише Businessweek. На практика плоските данъци никога не са били това, което би трябвало да бъдат, коментира изданието. И най-плоската данъчна система включва някакви изключения или пък нейното опростяване е компенсирано със сложна осигурителна система.

Това което наистина прави данъците „плоски“, е разпределението на тежестта: лицата с високи възнаграждения не трябва да бъдат карани да плащат много по-висок дял от доходите си, отколкото тези с умерени възнаграждения. Т.е. увеличението на данъците за богатите е възможно само до степената, в която се облагат и заплатите на средната класа. Плоският данък на практика прави невъзможно за държавата да преразпределя доходи с данъчната си политика, за да намали неравенството. От друга страна, ниските данъци могат да подкрепят развитието на икономика.

“Асиметрична” рецесия като тази в момента засяга в далеч по-голяма степен бедните, отколкото богатите и налага увеличаване на “прогресивността” на фискалната политика за облекчаване на бедността и стимулиране на търсенето от потребителите, смятат анализатори. Потреблението на богатите е ограничено не от приходите им, а от нуждите им, които реално не са много по-различни от тези на средната класа или бедните. Така голяма част от средствата на хората с високи доходи формират излишъци, които обикновено отиват за вносни продукти с висока стойност, инвестиции или банкови депозити.

Освен това плоският данък може да ограничи приходите в консолидирания държавен бюджет под икономически

оптималното ниво и така да намали способността на държавата за предоставяне на полезни обществени блага. Дори в Естония "плоският" данък вече не се радва на толкова висока подкрепа. От кризата през 2008 г. насам Естония решително запази плоския данък и осъществи тежка фискална корекция и строги икономии, като дори се присъедини към еврозоната. Растежът на нейната икономика силно се ускори от 2010 г. насам, но въпреки това брутният вътрешен продукт на страната остава под нивата от 2007 г.

Разбира се, много от европейските страни с "прогресивни" данъчни системи също се справят зле. Можете да имате добри или лоши икономически резултати и без "плосък" данък, пише Businessweek. Но икономическото влияние на "плоския" данък е спорно – той ограничава възможностите на правителствата за облекчаване на негативните ефекти от рецесията, така че не е изненада, че проблемите в европейската икономика го правят все по-малко привлекателен.

[Вестник Сега](#)

✓ Инфлацията обезценява пенсиите за втора поредна година

<http://www.segabg.com/article.php?id=649306>

Пенсиите губят от покупателната си способност втора поредна година, въпреки двете частични увеличения миналата година - на вдовишката добавка от 1 януари и на минималната пенсия от 1 юни. Първата нарасна от 20 на 26.5% и донесе около 10 лв. повече на пенсионерите. Втората пък беше повишена от 136 на 145 лв. Това показва отчетът на НОИ за изпълнението на бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2012 г., приет от надзора на института.

Номинално средният месечен размер на пенсиите е нараснал със скромните 2.2% и достига 271.21 лв. от 266.63 лв. година по-рано. Реално обаче парите за старост са намалели с 0.8% заради инфлацията от 3% за м.г. През 2011 г. осигурителният институт отчете за първи път от 2000 г. обезценяване на пенсиите, които тогава реално бяха намалели с 2.1%. Пенсиите бяха индексирани за последен път през 2009 г. с решение на правителството на тройната коалиция, след което от ГЕРБ ги замразиха и първото вдигане на всички пари за старост е едва от 1 април т.г. Високият процент на увеличението от лятото на 2009 г. ги задържах над инфлацията в първите години от мандата на Борисов.

Сериозно нарасна и броят на пенсионерите, които живеят с най-ниския размер на различните видове пенсия. Към 31 декември те са били 583 000 души, докато година по-рано броят им е 534 000, или с 49 000 по-малко. На хората, които нямат достатъчно осигурителен принос за гарантирания от държавата минимум от 145 лв., бюджетът е доплатил 240 млн. лв. за година. През 2011 г. това е струвало 187 млн. лв., или с 28% по-малко. Броят на възрастните с минимален размер на пенсията се очаква да е още по-висок при следващия отчет, тъй като от 1 април сумата вече е 150 лв.

С половината пари, които НОИ си спестява, като не изплаща пълния размер на високите пенсии, се извършват доплащанията за най-бедните пенсионери. Реалният размер на техните пенсии е по-нисък от гарантираните 145 лв. Ощетените пенсионери, които не получават пълния размер на високите си пенсии, за година е нараснал с 1900 души и е вече 51 900 при близо 50 000 година по-рано. От тях бюджетът е прибирал 112 млн. лв. през м.г. при 107.7 млн. лв. през 2011 г. Но тъй като от 1 април максималната пенсия стана 770 лв., броят на ошетените ще намалее.

ИЗОСТАВАНЕ

С около 24.4 млн. лв. по-малко приходи от плана отчита НОИ за 2012 г. Според разчетите те трябваше да са 3.878 млрд. лв., а са 3.854 млрд. лв. Основното изоставане е заради внесените с 26.3 млн. лв. по-малко осигуровки от самоосигуряващите се, които са били 206 200 средногодишно и според отчетите на НОИ броят им е с около 20 000 повече спрямо 2011 г. Изоставането от плана може да се обясни с факта, че почти всички внасят осигуровки върху минималния осигурителен доход от 420 лв. Почти 10 млн. лв. по-малко са дошли от лични вноски от работници и служители, пише в отчета. При това изоставане е необяснимо как тогава има преизпълнение със 17.8 млн. лв. на вноските от работодатели, които би трябвало да се плащат заедно с тези на служителите. Подобно разминаване имаше и в отчета за 2011 г. От обясненията на експерти в парламента тогава стана ясно, че от НАП не се получават конкретни данни за осигуровките по отделни пера, а се работи с прогнози на базата на общата сума. Това означава, че с въвеждането на единната сметка, по която вече се внасят всички осигуровки, парите ще се разпределят съвсем на сяпо.